

BISBROUCK, Marie-Francoise. The notion of \"standard surface area\" and construction of french libraries. In LATIMER, Karen, NIEGAARD, Hellene. *IFLA Library Building Guidelines: Development and Reflections*. Munchen : K. G. Sauer Verlag, 2007. s. 248-253. ISBN 9783598117688.

Pojem „standardního prostoru (knihovny)“ a výstavby francouzských knihoven

Marie Françoise Bisbrouck, prosinec 2006

Ve Francii neexistuje žádná povinnost zajišťovat, aby kdekoliv v městské zástavbě měli obyvatelé knihovnu; a i když nikdo nepopírá, že je výhodné mít knihovnu pro univerzitní studenty, na druhé straně neexistují žádné standardy týkající se počtu dokumentů, které mají obsahovat, počtu poskytnutých čtenářských míst nebo velikosti prostor pro danou populaci studentů.

Francie nemá ani žádné skutečné standardy týkající se staveb knihoven ať už veřejných či nebo vysokoškolských knihoven, jež by například byly závazné pro jakýkoliv místní úřad nebo instituci, která chce stavět nebo renovovat knihovnu.

Všechno, co existuje, jsou „doporučení“ koncipovaná pro vysokoškolské knihovny v roce 1993 (Bisbrouck) a nepatrně přepracovaná v roce 2000 po vyhodnocovací kampani, která byla zaměřena na přínos téměř desetileté zkušenosti s výstavbou knihoven (Bisbrouck 1992 - 2000). Pro veřejné knihovny byla podobná „doporučení“ zveřejněna v roce 1975 a schválena a rozpracována v roce 1983 a znovu v roce 1996 (Grunberg). Nicméně tato doporučení, pokud jde o tištěné sbírky univerzit, jsou určena pro fondy o minimálně 150 000 svazcích (což je směšné) a pokud jde o čtenářská místa počítají s jedním místem na 10 studentů, anebo v lepším případě s jedním místem na každých 5 či 6 studentů a doporučená plocha je 1, 50 m² na jednoho studenta. Mělo by být také řečeno, že prostoru doporučeného na 1 studenta dokonce i sníženého na 1 m² je velmi zřídka dosahováno, takže národní průměr zůstává na 0, 70 m² na 1 studenta. Zvýšení uvedeného doporučeného ukazatele bude dnes velmi obtížné dosáhnout, i přes velký počet stavebních projektů, k jejichž realizaci se přistoupilo od začátku posledního desetiletí (a také vzhledem k velmi vysokému růstu počtu studentů během téhož intervalu).

Pokud jde o knihovny v gesci místních úřadů doporučení uvádějí minimální užitnou plochu 0,1 m² bez ohledu na populaci a počet 0,009 čtenářských míst na hlavu pro města s méně než 20 000 obyvateli a 0,007 čtenářských míst na hlavu pro města, která mají vyšší počet obyvatel než 20 000, ústřední knihovny a pobočky na jedné straně při čemž nečiní rozdílu mezi odděleními pro dospělé a pro děti.

Pro oba typy knihoven byla uvedená doporučení nebo požadavky vyhlášeny centrálními orgány státní správy (Ministerstvem kultury pro veřejné knihovny a Ministerstvem školství pro vysokoškolské knihovny), které nikdy neusilovaly o to, aby pro příslušné místní úřady nebo zainteresované instituce byly tyto normy závazné.

Tato doporučení vztahující se k plochám (mají být včleněny do plánování různých částí nových budov knihoven) se příliš neliší, pokud jde o městské (s výjimkou knihoven pro děti) a vysokoškolské knihovny. Následující tabulka přináší ta, která jsou určena vysokoškolským knihovnám včetně modifikací aplikovaných v roce 2000 na základě doporučení předložených pracovní skupinou nazvanou „Hodnocení nových budov“.

TABULKA

Typ prostoru	Užitná plocha na jednotku	POZNÁMKY	Plocha k pohybu osob v prostoru - doplnění užité plochy v %
VSTUPNÍ PROSTORY Veřejný prostor <ul style="list-style-type: none"> ➤ Hala ➤ Toalety Prostor pro personál <ul style="list-style-type: none"> ➤ Informační místo (pult) ➤ Výpůjční pult 	5% veřejně přístupného prostoru 3,5 m ² na toaletu 15 m ² na PC 15 - 20 m ² na PC	Přístupné veřejné prostory= prostory pro dokumenty + čtenářská místa + toalety. Pro knihovny s méně než 1 200 místy se údaj obecně blíží 1 m ² na na 3 čtenářská místa 1 toaleta na 60 PC (včetně toalet pro zdravotně postižené) Tento indikátor je variabilní – závisí na organizaci Tento indikátor je variabilní – závisí na organizaci	+ 25 %
VÝSTAVNÍ PROSTORY	Minimálně 60 m ²	Závisí na velikosti knihovny	+ 25 %
KONFERENČNÍ PROSTORY (sálové prostory)	Závisí na vybavení univerzity		+ 25 %
PROSTORY PRO VYHLEDÁVÁNÍ INFORMACÍ (Čtenářské a uživatelské prostory) – pozn. překl.) Čtenářská místa <ul style="list-style-type: none"> ➤ Jednotlivé čtenářské místo (v originále čtenářská stanice) ➤ Čtenářská místa s počítačovou stanicí ➤ Jednotlivý studijní kout (karel) ➤ Čtenářská místa s audiovizuálním vybavením ➤ Čtenářská místa pro studium dokumentů velkého formátu ➤ Prostor pro skupinovou práci 	2,70 m ² na osobu (průměr) 3,50 m ² na osobu (průměr) 4,30 m ² na osobu 4 m ² na osobu (průměr) 3,50 na osobu (průměr) 2 m ² na osobu	Pohyb mezi stoly = 0,80 m užité plochy v každém směru [(mimo stop křesel (židlí)] 2,50 m ² na osobu pro 4 místa proti sobě; 3,40 m ² na osobu pro 2 místa proti sobě Rozměry pracovního prostoru: 1m x 0,70 m 3,15 m ² na osobu pro 4 místa proti sobě; 3,85 m ² na osobu pro 2 místa proti sobě Rozměry pracovního prostoru: 1,25 m x 0,70 m Desktop = 1,50 m x 0,80 m. Dveře umožňující pohyb osob 3,70 m ² na osobu pro 4 místa proti sobě; 4,40 m ² pro dvě místa proti sobě Rozměry pracovního prostoru: 1,30 m ² x 0,82 m 3,40 m ² na osobu pro 4 místa proti sobě; 4,20 m ² na osobu pro 2 místa proti sobě Rozměry pracovního prostoru: 1,20 m x 0,90 m. Místnost bez dokumentů	+ 25 % v průměru Přizpůsobit + 35% nebo 40% pro velmi malé prostory (skupina, pracovní stanice, karely, prostory pro kopírování)
Volně přístupné dokumenty <i>Tituly</i> <ul style="list-style-type: none"> ➤ Volný přístup k nejvyhledávanějším dokumentům Prostor pro 10 000 položek Počet položek na m² ➤ Volný přístup k nejméně vyhledávaným dokumentům a volně přístupným skladům Prostor pro 10 000 položek Počet položek na m² 	3,5 – 4 bm/m ² 107 m ² 88 – 100 dokumentů 5,5 – 6 bm/m ² 58 m ² 165 -180	25 položek na 1 bm: 5-6 polic na jednotku stavění; pohyb mezi regály: 1,80 m 30 položek na bm; 5-6 polic na jednotku stavění; pohyb mezi regály 1 m	+ 25% v průměru

1. pokračování tabulky

Typ prostoru	Užitná plocha na jednotku	POZNÁMKY	Plocha k pohybu osob v prostoru - doplnění užité plochy v %
<p><i>Vázané ročníky časopisů</i></p> <ul style="list-style-type: none"> ➤ Volný přístup k nejvyhledávanějším dokumentům ➤ Volný přístup k nejméně vyhledávaným dokumentům a volně přístupným skladům <p><i>Nevázané ročníky časopisů</i></p> <ul style="list-style-type: none"> ➤ Volný přístup k nejvyhledávanějším dokumentům <p>Prostor pro 1000 titulů Počet titulů periodik na m²</p> <ul style="list-style-type: none"> ➤ Volný přístup k nejméně vyhledávaným dokumentům a volně přístupným skladům <p>Prostor pro 1000 titulů Počet titulů periodik na m²</p> <p>Reprografie</p> <ul style="list-style-type: none"> ➤ Samostatná kopírka ➤ Sdílené kopírky <p>Místnost pro vyhledávání virtuálních informací (místa pro výuku)</p>	<p>Viz „Tituly“</p> <p>Viz „Tituly“</p> <p>2 bm/m²</p> <p>125 m²</p> <p>8 titulů</p> <p>2,9 bm/ m²</p> <p>85 m²</p> <p>12 titulů</p> <p>9 m² na jednu kopírku 7 m² na jednu kopírku 4,5 m² na jedno místo</p>	<p>Jednorocní předplatné = 4 tituly v průměru (ale závisí to na příslušném oboru)</p> <p>Dokumenty vystavené čelní stranou: 4 police na jednotku stavění = pohyb mezi stojany= 1,80 m</p> <p>Dokumenty vystavené čelní stranou: 5 polic na jednotku stavění = pohyb mezi stojany= 1 m</p> <p>Požadované množství kopírek závisí na tom jakému okruhu uživatelů knihovna slouží; prostor pro jednu kopírku zahrnuje 1 jednomístný stůl na jeden přístroj</p> <p>% plochy k pohybu osob v prostoru k doplnění užitého prostoru musí být nastavitelné až k 30 %</p>	<p>+ 25 % v průměru</p> <p>+25 % v průměru</p> <p>+25 % v průměru</p> <p>+ 35 % - + 40%</p> <p>+ 30 %</p>
<p>SKLADY</p> <p>Tradiční skladiště</p> <ul style="list-style-type: none"> ➤ Prostor pro 10 000 položek ➤ Počet položek na 1 m² <p>Skladování na pohyblivých regálech</p> <ul style="list-style-type: none"> ➤ Prostor pro 10 000 položek ➤ Počet položek na 1 m² 	<p>7,5 – 8 bm/ m²</p> <p>36- 38 m² 263 – 280 svazků 12 – 12,5 bm/m² 23- 24 m² 420 -438 svazků</p>	<p>35 svazků na běžný metr 6 polic průměrně na jednotku stavění, pohyb= 0,75 – 0,80 metru mezi regály a 1,60 m pro hlavní pohyb mezi skupinami regálů</p> <p>6,5 polic průměrně na jednotku stavění; 1 modifikovatelná šíře pohybu je 0,90 pro 6 prvků (těles) stavění</p>	<p>+20 %</p>
<p>INTERNÍ PROSTORY (vnitropodnikové = nepřístupné veřejnosti)</p> <p>Prostory pro práci personálu</p> <p>Společná oblast (shromažďovací místnosti, kuchyňka, prostory pro reprografii, skladovací prostor pro dodavatele a materiály, šatny, toalety, sprchy atd)</p>	<p>15 m² na osobu 10 – 12 m² na osobu 5 – 6 m² na osobu 7 m² na osobu 6 m² na osobu</p>	<p>Pro stálý personál (akvizice, katalogizace atd.) pracující na plný úvazek Pro administrativní personál (rozpočtové oddělení, personální, sekretariát atd.) pracující na plný úvazek Pro personál pracující na částečný úvazek bez ohledu na funkci v rámci instituce Do počtu 15 pracovníků Nad 15 pracovníků</p>	<p>+ 40 % v průměru</p>

2. pokračování tabulky

Typ prostoru	Užitná plocha na jednotku	POZNÁMKY	Plocha k pohybu osob v prostoru - doplnění užitné plochy v %
TECHNICKÉ PROSTORY		Vzhledem k tomu, že tyto prostory zabírají někdy větší část budov (kotelna, ventilace, ústřední správa budov, místnost pro bezpečnostní službu atd.), musí být vzaty v úvahu v rámci užitkové plochy. Měly by zabírat 5 – 10 % užitkové plochy budovy.	+ 40 %
VELMI DŮLEŽITÉ DOPORUČENÍ	ZATÍŽENÍ MUSÍ BÝT ÚPLNĚ STEJNÉ JAK VE VEŘEJNÝCH PROSTORÁCH, TAK TAKÉ V PROSTORÁCH PRO PERSONÁL, PRO TRADIČNÍ SKLADOVÁNÍ I PRO POHYB OSOB.: 600 KG NA ČTVEREČNÍ METR, PRO MOBILNÍ REGÁLY MUSÍ BÝT ZATÍŽENÍ: 1200/1500 KG NA ČTVEREČNÍ METR		

Odkazy a další četba:

„*Building a University Library – From Design to Build*“. [„Výstavba univerzitní knihovny – Od projektu ke stavbě“]. Edited by Marie-Françoise BISBROUCK & Daniel RENOULT, - Paris: Editions du Cercle de la Librairie, 1993 (Collections Bibliothèques), 304 p.- ISBN 2 – 7654 – 0518 – 2.

University Libraries: Evaluations of New Buildings (1992 – 2000). [Univerzitní knihovny: Hodnocení nových budov (1992 – 2000)]. Edited by Marie-Françoise BISBROUCK. Paris: Ministère de l'Éducation nationale, Direction l'enseignement supérieur, sous – direction des bibliothèques et la documentation. Paris: La Documentation française, 2000, 152 p. – ISBN 2-11 – 004575 – 2.

Libraries and The City: A Technical and Statutory Working Guide. [Knihovny a velkoměsto: Technický a legislativní pracovní průvodce]. Edited by Gérald GRUNDBERG with the collaboration of Direction du Livre et de la Lecture.. – Paris: Le Moniteur, 1996, 452 p., ISBN 2 – 281 – 12217 – 4.

Přeložil:
PhDr. Miroslav Ressler, Národní knihovna ČR
Červenec 2008